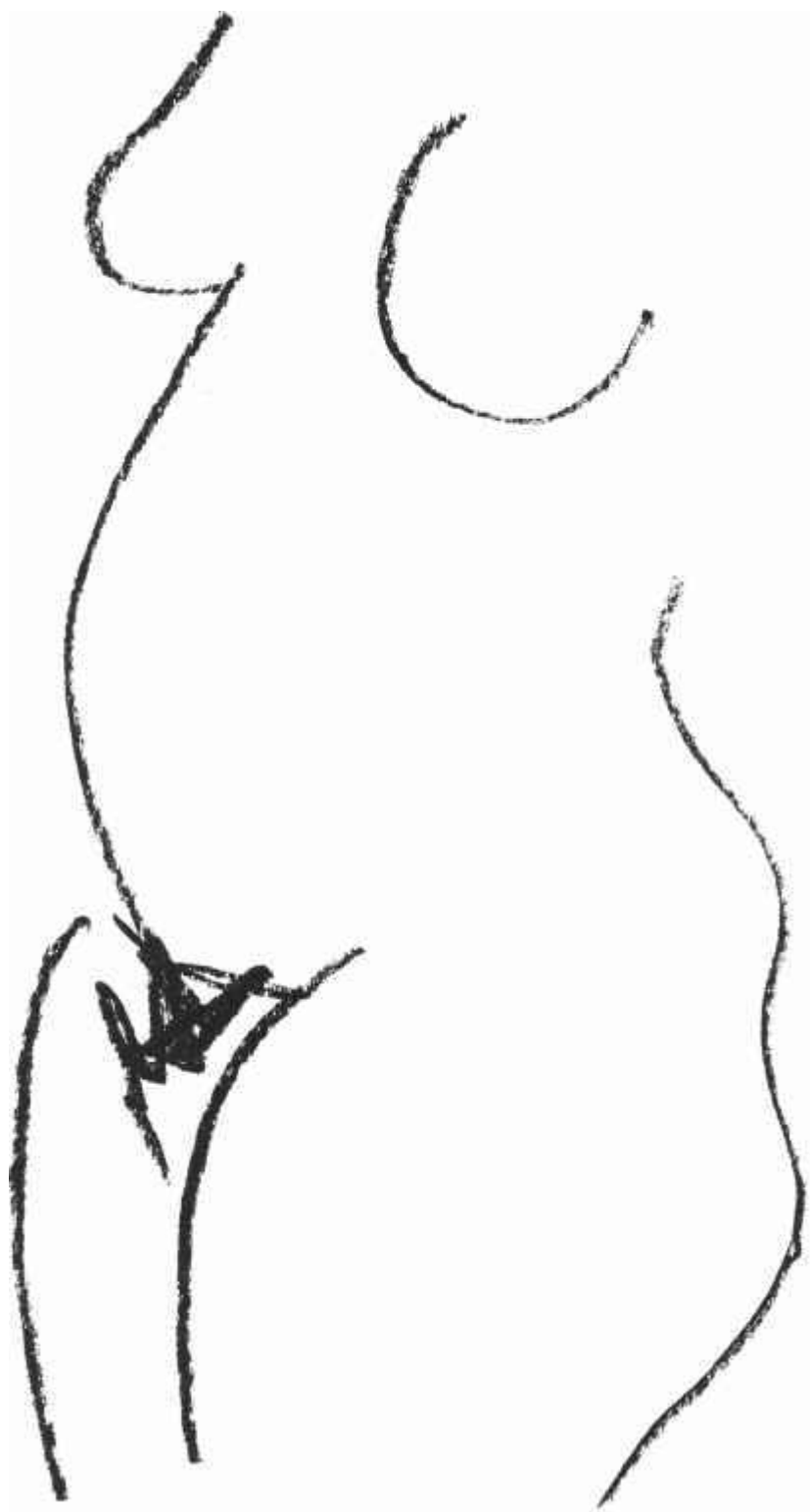

Fábián László SÓHAJSZONÁTA

Füvek, fák, virágok, gombák, állatok nem átalották nézni, bámulni, meglesni, csodálni őket: csenkesz, perje, réti imola, vérfű, gilicetövis, csarab, fűzek, tölgyek, galagonyák, égerek, kukacoktól máladózó erdei csiperkék, csigarágtá galarnbgombák a gyertyános alján, az undok szömörcsög boszorkánytojásai sűrű, fényes légyrajokkal, a patak nedves fővenysávjairól részeges boglárkalepkék mutogatják cölínkék szárnyaik ezüstös fonákját, arra kíváncsiskodik egy atalanta is vörös-fekete súlyával, nem fél az őz, visszakacsintgat az elporoszkáló nyúl, szemét forgatja egy szárazágról az ölyv, a gólya rebbenő szöcskerajból kapja ki csőrét, hosszú, narancsos kelepelőjét, a sebes fecskék megvidámodva cikázanak böngyök, legyek után, rét, liget, erdő fog össze a partszegéllyel, együtt tartják szemük előtt őket, noha befogadták, noha magukhoz illőknek tekintik, ahogyan a hosszas esőzések, majd elvadult szelek után fényesen megemelkedett késő délutáni ég - szeszélyes felhőcsikjaival izzó aranya előtt, az átlangyosodott levegő, az egykori meder miazmás süppedékei, békazöld, poshadt vizei, közel és távol hangjai, hangzásai, a nedves avar és a száradó fű illata, azózt tehénrágva szaga, mohos fakérges reve vagy kiáltó simasága, a soha föl nem száradó kátyúnyomparádéja a szekérúton, észlelhetetlenségükben is tudott sugárzások múltból, jelenből, jövőből, amelyek emlékezetnek, érzésnek, sejtelennek vallják magukat, és minduntalan a jelképiség varázsával pöffeszkednek, mintha érdemükül lehetne betudni egy ködökből bevillogó hajtincset, egy itteni ajak alig látható remegését vagy egy éles váll kirajzolódó domborulatát a kulcsfont és a lapockatövis higgadt valóságával, befogadták őket szintűgy, részeseivé váltak az egyetemes mozgás, a végtelen pillanat itt és most megfoghatatlanságának (motívum egy szonátában), fennkölt és mindennapi gondosan egyensúlyozott elegyének, amelyben rét, erdő, liget és patakpart elveszíti törekény egyedülvalóságát, hová egy leírás szakította ki, elveszti különállóságát, elvont lényegét, mivel az azonos a teljességgel, általa (és különben szintén) ők is fák, bokrok a csöndesülő szélben, rét az aranyos fények mennyei költészetében, távoli kutyaugatás, amitől még az őz sem riad, nyúl sem retteg, gallyak recsegnek, hogy általuk hallhatóvá keménykedjék a csönd, a némasággá feszült izgalom, némasággá feszült félelem vagy szorongás: a gerinctájék enyhe borzongása, szempillák sűrű rezdülése, rosszabb esetben a vádlik elbizonytalanodása, a hang elcsuklása, ez a süketségében is fenyegető vagy éppen megnyugtató csönd - az alkalmazkodás állhatatlanságával, mintha valami metonímiája lehetne annak az ünnepélyes égboltnak, mintha egyazon sejtelmeket, képzelgéseket szívták volna magukba: billegő szárnyak lehetőségét, elgondolt csurgók csobogását, messzi porkavardulást, megannyi üzenetet a létezésről, amelyek jelgetelensége - ekképpen kórusba fogva - erőteljes szimfóniává duzzadozik, akár a hímvessző a kéjre villant gondolattól, és még a kedély borongása sem lohasztja, s talán tárgya sincsen, csak iránya (fallosz-fárosz) - ügyes kokottok csábítása, a csönd hatalma, lám, mély és kiismerhetetlen, sőt, kiszámíthatatlan hatalom, bekerít, birtokba vesz, miképpen ők már belesimultak ebbe a pompás kényszerítésbe, odaadóan, nemhogy tiltakozva, de egyenest rejtekezve belé, szegénylegény - bujdosásban, zsvány - fortélyal készülődve az ígérkező, a zugokban már rég bejelentkező szürkületre, megválthatatlan idegenségre és magányra, erre a sivar áldozatra, amely aligha deríti föl a mindenható morózus ábrázatát;

Vadkacsa ível a patak fölé, nyomában újabb, harmadik, netán még kettő, igyekeznek a patak fölött römpülni, eképpen nyugatnak tartanak, mindinkább belefeketednek az ellenfénybe, szárnyuk mozgása komikusan kapkodó: huzamos röpülésre alkalmatlan, talán egy kicsit túlságosan is mozgalmalms ebben az elnyugodott tájban, amelyben a legerősebb mozdulás a vágyé (désir de foutre), noha alig látszik, ereje fokozatosan besugározza a környezetet, ereje a rété, ligeté, erdőé, pataké, égé és azok - egytől egyig - a jelképeivé válnak, a levegőbe szabadult vadkacsák szintűgy, akár a váratlan fölbukkant bubospacsirta: mezők vándora, ég vándora, csak éppen most egészen más erő röpíti, bujkáltatja a fűben (ó - na és akkor itt a sóhaj is -, a tökéletes álcázási), az ellenfény kiszámíthatatlan villanásai elnyújtott futamok a kromatikus skálán, szerelemcsütörtök, dobszerda, ugyan, hány nap a világ? a csapongó vadkacsák alatt a patak iszapzsaga, a rét csombormenta illata, az erdő nehéz avarjárja: a pajzán szabadság béklyói, rézsikló levedlett bőre, itt ez az andalgás, valami kétségtelen ünnepélyesség, mintha templom felé, a rét puha fűvén, amely, persze, korántsem egyöntetű, ahol már lekaszták, ott szúrósabb, kíméletlen torzok meredeznek belőle, talán a lósóska maradványai, másutt még lábón a sarjú, mélyötét csíkok a léptek nyomában, amott pedig, ott a ligeteknél, ahol aztán az erdő kezdődik, már-már a gondozott pázsit bársonya, mindössze a gilicetövis bokrocskáik jelzik hegyes tuskéikkel, amarant virágaikkal, legelő állatok hagyják ilyen érintetlenségben őket, de valami sejtelve is egy útnak, ott a fő szétterült a kerekék, a talpak súlya alatt, ám él, igazán él, legföllebb még emlékezik, noha éppenhogy nem erre a tétovának tetsző, mégis eltökélt kóricálásra, amelyben a lábak mozgása szembeötlően egybehangolt, valami kormányzás által tudatosított, noha ezzel együtt is libegés, könnyedsége ha a talaj minősége szerint módosul, el nem nehezedik, mélyebb nyomot sem hagy, ámbár az egyik jobb vállon egy otffelejített kéz súlya, a kézfejen időnként az ég aranyának visszfénye, mintha egy kártyás hálás kívánsága teljesednék be az osztón, ami nem is olyan elvont hasonlat, amilyenek első pillanatra látszik, csak hát még csata előtt, még a kártyák nincsenek fölfedve, emiatt az andalgás, a látszólag csöndes mozdulatlanság így heves sietségnek hat, lám, megint ama vágyakozás ereje - halál-toccaták az élet-fugák között, azzal a kegyetlen rendszerességgel, ahogyan lenni szokott a fenyegetettség érzése mégse, most még nem, majd igen, később, de mennyire! addig azonban a felhőtlen könnyedség az egyébként fölleges ég alatt, mondhatni: az aranyég ékítményében, sajnos, korántsem tartós ez a szépség, a jelenség-világ cudar következetessége a végtelen időben (az-azhogy: nincs-időben), hangsúlyok merész eltolódása, váratlan visszavétele vagy aláhullása, apróbb horpadások, mély repedések a tökéletességen, szédült csapkodással vergődnek a patak fővenyén a kék boglárkalepkék, egy vörös unokafivérük ráakadt az egyetlen katángszálra, ügyetlenül, lepkeszerűtlen, már a hernyó-állapotra gondolva araszol rajta fölfelé, a kóró virága is fáradt cölínkék, fakó virágsors, vágatlan, mégis talányos, főként a honnét hová szemzőgéből, amely - valamilyen - mindig a (titkolt) reménykedés, és rögvést az idő rafinált karate ütése, amely korántsem önvédelem pusztán, és nem éppen szolid válasz az égnek, azaz: van idő a nincs-időben, ha a viszonylagosság biztos pontra támaszkodhat, például apróbb mozgások, a kézfej - alig észrevehetően - a nyak felé közelít (gyöngédség és fenyegetés közös csírája), tapintatos kutatás, selymes lágyság, vagyis újfent a honnét hová, lám,

a titokzatos vadkacsa-pillanat a vízszag elemi bővölete ellenére, kaland, egyúttal azonban: istenes szándék - talán a textusokból vezérelve, véletlen alkonyi napszikra (esetleg: kimódolt lgazság), áttekinthetetlen összefüggések a néma bolydulásban, parányival sem több elevenség a megszokottnál, erőfeszítés - meglehet - igen, mosolygató szólamok a „fanyar bizalmatlan igazságokról”, inkább csak egy határesetbe zára (zárvány-igazságok), idéltlen fészkelődésben, visszafojtott levegő feszíti a tüdőket, a ritkás kilégzések a szempillákat vibráltatják, miként a talaj fölötti levegőt a hőség, unos-untalan visszakívánkozó mozzanatok, hiszen a mozgás mindössze ismétlődés, egzaltáltabban: ritmus, szójátékkal: a rítus ritmusa (forgás megint a vágy körül - kankutya a szuka körül), álcázott tébláb, ócska ravaszkodás, ki tudja, kutyák lesik a gyöngye özet, latrok prédája - ahogy a költő mondja, a récék röpte - eszelős sebességű szárnycsapások: nos, mi minden belefér egyetlen szárnycsapásba! és ez egyúttal a gépiesség ellenpróbája, töredelem és himnusz, alázatos fenség, kenetlen olaj egy király szent homlokán, a táj érinthetetlen balzsama, a gypű bokrainak árnyékos homályában lapul, csak a fények már képtelenek áttetszővé varázsolni, a fényes fényesebb, a sötét sötétebb, mélyebb, mennyei gesztus az említett titoknak, valamint annak tudomásul vétele, hogy az arany fölölete is egyenetlen, bevakulhat a víz tükre: ostoba récék, ugyan hová igyekeztek ebben a kifürkészhetetlen közegben?

alacsony ködök gyanúja az erdőn túli mezőről, akár ha a föld pipafüstöt eregetne: távolabb már nem látni bele a mélységekbe, nemhogy füvek, virágok, gombák nem különböztethetők meg, a bokrok se, de még a fák sem bizonyossággal noha odáig nem is emelkedik a tekintet, a réte öröme után beéri az erdő örömeivel, odébb a szegély bejárása, honnét szederbokrok hajlanak ki a legelőre, hamvas gyümölcsük még nem veszik bele a készülő szürkületbe, nyelvkáprázató pazarsága a fanyarnak, a talán leggazdagabb ízvegyüléknek (mór a kökény is kínálná magát, egyelőre azonban ajánlatosabb a megtartóztatás), itt, persze, a szegély áthatolhatatlan, az indák alattomos tüskéi viszont éppenhogy áthatolnak minden öltözéken, a kéz a vállat finom nyomásokkal tereli odébb, arrább talán ha sötét lyukak, sűrűbe vezetnek, a gyertyánok árnyéka alá, oda még a szízarany ég sem, ámbár már nem is szízarany, csak pakfon, az ízek bőségétől azonban nehéz elszakadni, a letépett gyümölcstől rezdített bokrot olykor riadt madárka rezgeti tovább, fogalma se, hogy a zargatás nem neki szól, egyszer haragos csivít is, alighanem fészek, netán kicsinyek (tökös fióka rüt meztelensége), nem tudni honnét, téhen bögg, borját nyugtatja, ismét kutyacsaholás, az a falu felől, lassan fogyatkoznak az indák, olykor egy galagonya piroslik bogyoival kifelé, inkább szép, mint jó, az indákkal, bokrokkal együtt elmaradozik a csalán is, egyre csábítóbb részek a behatolásra, mígnem végül ott, isten nyári hajlékának, mondhatni: szaletilijének fölélékesített kapujában: két bokor között alkalmas nyílás, amelyre fölülről csupán egy gyertyán alsó ága hajlik, odabenn nem is túl sűrűen állnak a fák, alattuk vastag avar, súlyos a nedvességtől, akár az illata, amely mindig sejtelmekkel van tele, bogarak, csigák, hullók vagy gombák sejtelmével, sőt, ígéretével, még hosszabb szárazságok idején is, a lélegzet nehezebb, mint kinn, megtelik párával és azzal az izgalommal, amelyet a hely szelleme sugall, mitöbb, a vágy szelleme, a mozdulatlan csöndé, amely annyi feszültséget rejteget, a ritkás aljnövényzet szokatlanságait, ledől fák ismeretlen tragédiáját, a szeder fanyarsága a szájban itt válik teljessé, a szemek fölrepednek a hunyorítás ráncaiból, amelyek olyan feszesen óvták őket a kegyetlen fénytől, a szívek föloldódnak az ábrándokból, mivel itt csupán a mese valóságos, ám a lélek - mekkora ellentmondás! - nem lesz, nem lehet könnyebb, holott takarásban, holott rejtőzködve, de vajon rejtőzhet-e egyál-

talán a lélek? nem csak a test előjoga ez? a lélek legfőleg az érzelmek sűrűjében bújdokolhat, noha ott is minduntalan önmagára akad, azaz, nem adatik meg számára az igazi kendőzöttség, eképpen az erdő is kizárólag a test menedéke, a lélekre folyvást visszazugározza annak kilövellt energiáit, jöttányit sem engedve szabadulásvágyának: fák kérge, mohok bársonya, levelek fonákja, gombák szövedéke veti ki magából a nyugtalanító idegenséget, óvja a szentélyt, a szaletilit eszméje háborgattatásától, hiszen itt alacsony a boltozat, itt nem nyílik látomás az ég felé, csak a föld iránt, itt a látó nem lefelé tekint, esetleg ha oldalvást - nyugalom után kutakodva...

akárha riadt öze: orrcimpák finom reszketésben, egyszerre mindent befutni vágyó tekintetek, a léptek pedig nemcsak haladásra, de riadalomra, a talpak alatt zizező avar, a roppanó gallyak egyre-másra megállásra késztetnek, rémült szimatolásra minden irányban, ahogyan a besurranó tolvajt ijesztegeti saját ruházatának suhogósa, a betörőt önnön zaklatott lélegzete, a helyenként megsüppedő moha csapdát sejtet, mindegyre kifogy a tüdőkből a levegő, tétova megállások, egymáshoz fordulások, ideges kapkodás az arccokat csiklándó pókhálók után, a netán a hajban maradt pókok sietős lesöprése, kapaszkodás a késleltető alibikbe, bottal (alkalmi eszköz) belepiskálni egy nagy csoport előregedett, barna csiperkébe, amely már igencsak régen alkalmatlan a fogyasztásra, egy halált idéző galóca rémképe, amely közelebről elhagyott csigaháznak bizonyul, tolakodóan megszaporodott beszéd, lefogott vagy túllendült mozdulatok, amelyek iránya ugyan nem kétséges, csupán a feszélyezettség alakítja sutává mindegyiket, eképpen nem szolgálnak semmire, majdhogynem hatástalanok, ha mégsem teljesen, az kivétel nélkül annak tudható be, hogy a másik oldalról ugyancsak hasonló, szinte hamvukba hullt kezdeményezések segédkeznek azonosításukban és minden hihetetlenül zajos és energikus ebben a csöndben, ebben a mozdulatlanságban, minden kikezdi folyvást a feszültség varázsát, ebből pedig mindössze megbánás, körvonalazódó szegényérzet marad, valami alig megfogható, ugyanakkor céltudatos keresés: a pillanat, a hely gondos megválasztása, ami - egyelőre - tehetetlenségbe fullad, csak kívánója van, nincs kezdeményezője, csak uralhatatlan izomrángások vannak, nem pedig eltökélt gesztusok, valami rejtegetett sietőség, igen, ez is kivehető, leleplezhető, a bölcs önmérsékletnek nyoma se, nincs vonakodás, húzódozás, csupán késleltető kitérők akadnak, amelyek azonban ugyanoda vezetnek, ahová a legegyszerűbb útvonal: képzelet a valóságban, valóság a képzeletben, sőt ez a játék szándéka híján is fejleszthető: a képzelet a valóságban képzelet, a valóság a képzeletben valóság, azaz minden a maga helyén, egy gyönyörű törzsu akác kidőlve fekszik a gyertyánok lábainál, miként rogyhatott le, ki nem deríthető, ott van, törzse már csaknem feketének látszik, mindenünnen árnyak bújtak elő, szemek intése, fejek biccentése, hogy talán oda, hevenyészve szabaddá meztelenített alsótestek, minden hanyagul legyűrve a bokákra, a legmegfelelőbb helyzet kiválasztása, fölvétele, kutató teher az ölben, apró igazítás, a többi már újfent a természet ritmusa: a levelek susogása, a gallyak ropogása, hangyák matatása a magasra kúpozott építményükben, csöndes csigafolyamat egy természetes rüssula testében és, persze, naná, naná, végezetül hangos, ideges, kapkodó réceszárnycsattogás, küzdelem a magasságért, a levegő szabadságáért -

aképelet tehát mindenképpen valóság a képzeletben, a réte észrevétlenül harmatosodó fűvében két sötétlő csapa, szorosan egymás mellett, időnként egymásba bolydulva, megerősödve, mintha azt a terhet is öríznék, amit egy kar súlya jelent egy vállon: az engedetlen test időnkénti engedékenységét.